

2007 წლის 21 მარტს ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის ოფისში გაიმართა საჯარო დისკუსია თემაზე: „ჰომოფობია, როგორც სოციალური პრობლემა“

გთავაზობთ დისკუსიის ჩანაწერს.

მომხსენებლები:

ეკა აღდგომელაშვილი – ფონდის „ინკლუზივი“ პროგრამების მენეჯერი

შორენა შავერდაშვილი – ჟურნალის „ცხელი შოკოლადი“ მთავარი რედაქტორი და თანაგამომცემელი

სოფიო ჯაფარიძე – საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის წევრი

მოდერატორი: დავით პაიჭაძე

დავით პაიჭაძე – ალბათ, კანონზომიერია, რომ დღევანდელი აუდიტორია პრინციპულად განსხვავდება იმ აუდიტორიისგან, რომელიც ამ დარბაზში თავს პოლიტიკურ პრობლემებზე სასაუბროდ იყრის ხოლმე. ჩემი მოლოდინი იმასთან დაკავშირებით, რომ დღევანდელ დისკუსიას უფრო ნაკლები მამაკაცი დაესწრებოდა, არ გამართლდა. ჩვენ ადრეც გვისაუბრია ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის ოფისში ამ თემაზე და მაშინ დარბაზში, ჩემი ჩათვლით, სულ ორი თუ სამი მამაკაცი ვიმყოფებოდით, რაც მე უფრო კანონზომიერად მესახება, რადგან, ცნობილია, რომ იმ საკითხის მიმართ, რომელსაც დღეს ჩვენ განვიხილავთ, ქალები მეტ ტოლერანტობას იჩენენ. მე ვგულისხმობ, ცხადია, არა ჰომოფობიას, არამედ ჰომოსექსუალურ ურთიერთობებს და ამ ურთიერთობათა სუბიექტებს. დღევანდელ დისკუსიაზე მამაკაცთა სიმრავლე კი, შესაძლოა, იმის მიმანიშნებელი იყოს, რომ ორი წლის განმავლობაში, ჩვენი საზოგადოება, რომლის წევრებიც დღეგირებულნი არიან ამ დარბაზში, უფრო შემწყნარებლური გახდა ამ საკითხისადმი.

ცხადია, ჩვენთვის ცნობილია საზოგადოებაში არსებული ჰომოფობიის განმსაზღვრელი რამდენიმე ფაქტორი. ჰომოფობიას იწვევს განათლების სიმცირე, თუმცა, თავისთავად, განათლება არ არის ის, რაც ამა თუ იმ სოციალურ პრობლემას დაგადმლევინებს, ის, უბრალოდ, პირობას ქმნის, რაღაც გაიაზრო და დაძლიო. ერთ-ერთი მიზეზია ტრადიციულ შეხედულებათა სისტემა, რომელიც ასევე ტრადიციული ინსტიტუტებითაა განსაზღვრული. ჰომოფობიის გამომწვევი შეიძლება იყოს რელიგია, რომელსაც აღიარებს ჩვენი მოქალაქეების უმრავლესობა, შეიძლება იყოს გენდერული სტრატეგიკაციის შენარჩუნების საკითხიც.

წარმოგიდგინებ ჩვენს სტუმრებს – ეკა აღდგომელაშვილი, ფონდ „ინკლუზივის“, პროგრამების მენეჯერი და ჟურნალ „მეს“ რედაქტორი, შორენა შავერდაშვილი – ჟურნალის „ცხელი შოკოლადი“, მთავარი რედაქტორი და სოფიო ჯაფარიძე – საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაციის წარმომადგენელი.

უპირველეს ყოვლისა, ასეთი კითხვით მინდა მოვმართოთ – ცნობილია, რომ ჰომოსექსუალობა დეტერმინირებულია, არის თუ არა იგი დეპათოლოგიზებულიც?

ეკა აღდგომელაშვილი – დეპათოლოგიზებასთან დაკავშირებით გუშინდელი შემთხვევა მინდა გაგაცნოთ. მიუხედავად იმისა, რომ ჯანდაცვის მსოფლიო საზოგადოებამ ჰომოსექსუალობა დაავადებათა სიიდან 1991 წელს ამოიღო, მის მიმართ ასეთი დამოკიდებულება ბევრგან კვლავ თავს იჩენს. ეროვნულ ბიბლიოთეკაში, იქ, სადაც პერიოდული ჟურნალების კლასიფიკაციას ახდენენ, ჩვენი ჟურნალისთვის შესაბამისი კოდის

ასაღებად ვიყავი მისული. როდესაც დავინტერესდი, რა კოდს ანიჭებდნენ ჟურნალს, პასუხი ასეთი იყო – „სექსობრივი გარყვნილება“. წიგნში, რომელიც 2002 წელს არის გამოცემული, და რომლის მიხედვითაც განსაზღვრავენ გამოცემის კლასიფიკაციას, ვერსად ვნახე სიტყვები „გენდერი“, „სექსუალობა“. როდესაც ვიკითხე, რა იყო ჟურნალისთვის ასეთი კლასიფიკაციის მინიჭების მიზეზი, ბიბლიოთეკის თანამშრომლებმა მიპასუხეს, რომ მათ სხვაგვარად მოქცევის უფლება არ ჰქონდათ და ჩვენი ჟურნალის გარეკანზე დაბეჭდილ სიტყვაზე მიმითითეს. ეს იყო სიტყვა „ლესბოსელი“. მოგვიანებით აღმოჩნდა, რომ კლასიფიკატორში სიტყვა „გენდერი“ მხოლოდ ქალთა უფლებების მნიშვნელობით არის მოყვანილი.

ასე რომ, დეპათოლოგიზაციაზე საუბარი ჩვენი ფსიქოლოგების მიერ ცოტა შორს წაგვიყვანს. მთლიანი სტანდარტი ჯერ-ჯერობით შემუშავებული მაინც არ არის, კონკრეტულ შემთხვევებში ამას ინდივიდუალური ფსიქოლოგი ან ფსიქიატრი განსაზღვრავს.

ვიდრე განვმარტავდეთ, რას ნიშნავს „ჰომოფობია“, ალბათ უკეთესი იქნება, თუ ჯერ ჰომოსექსუალობაზე ვისაუბრებდით. ისევე როგორც გენდერი, ჰომოსექსუალობაც სოციალური კონსტრუქტია, იმიტომ რომ არ არსებობს ერთიანი წარმოდგენა ჰომოსექსუალურ ქცევაზე, რომელიც აღწერდა ამ ქცევას ნებისმიერ საზოგადოებასა და კულტურაში. ჰომოსექსუალური კონკრეტულ კულტურაში იმ წარმოდგენებს შეესაბამება, რომლებიც არსებობს ამა თუ იმ საზოგადოებაში ამ სიტყვასთან დაკავშირებით. ცალკე საკითხია, კულტურა როგორ აფასებს მას, დადებითად თუ უარყოფითად. სექსუალობა, სექსოლოგია, ახალგაზრდა მეცნიერებაა. დამოუკიდებელ მეცნიერებად ის გვიან, წინა საუკუნეში ჩამოყალიბდა. სექსუალობის, და მათ შორის, ჰომოსექსუალობის შესწავლა, მეცნიერებმა მე-19 საუკუნის ბოლოს დაიწყეს. მაშინ გაჩნდა სწორედ ეს ტერმინიც, რომელიც ასეთ ქცევას აღწერდა. თუ გავითვალისწინებთ იმ პერიოდის გარემოს, და იმას, თუ როგორი გავლენა ჰქონდა არსებულ, მათ შორის, რელიგიურ, წარმოდგენებს მეცნიერებაზე, ადვილად გასაგები გახდება, როგორ აღწერდნენ იმდროინდელი მეცნიერები ჰომოსექსუალობას.

მოგიყვანთ რამდენიმე მაგალითს. ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნის დასაწყისიდან, სწორედ რელიგიური წარმოდგენების ზეგავლენით, მეცნიერულად „ასაბუთებდნენ“, რომ ქალის გონებრივი შესაძლებლობები ჩამორჩებოდა მამაკაცისას, ასევე „ასაბუთებდნენ“, რომ მასტურბაცია ნერვიულ აშლილობას იწვევდა, და რომ, ქალი ასექსუალური და ფრიგიდული უნდა ყოფილიყო. ქალის მხრივ, სექსუალობის ნებისმიერი გამოვლინება ნერვიულ აშლილობად აღიქმებოდა. ასეთი წარმოდგენა ბევრი იყო. ქალის სექსუალობის, როგორც არანორმატიული მდგომარეობის შესახებ წარმოდგენა, შემდგომში ფსიქონალიზმაც გააძლიერა. ამას ისიც იწვევდა, რომ მეცნიერების უმეტესობა ამ მოვლენაზე საკუთარი პაციენტებიდან გამომდინარე მსჯელობდა. მოგვიანებით, როდესაც დაიწყეს ზოგადი კვლევები, და მათში უკვე არა მხოლოდ ის ადამიანები მონაწილეობდნენ, რომლებიც გარკვეული პირადი პრობლემის გამო მიმართავდნენ ფსიქოთერაპევტს, ან რაიმე სახის ნევროზი აწუხებდათ, არამედ, ადამიანები, რომლებიც საკუთარ თავს და საკუთარ სექსუალობას ადექვატურად აღიქვამდნენ, მეცნიერები მივიდნენ იმ დასკვნამდე, რომ ეს არ იყო ფსიქოლოგიური დაავადება და 1971 წელს ამერიკის ფსიქოთერაპევტთა ასოციაციამ ჰომოსექსუალობა დაავადებათა სიიდან ამოიღო. 1975 წელს ასევე მოიქცა ფსიქოთერაპევტთა მსოფლიო ასოციაციაც; საბოლოოდ, 1991 წელს მსოფლიო ჯანდაცვის საზოგადოებამაც ამოიღო იგი დაავადებათა სიიდან. ამ დღეს, 17 მაისს, ჰომოსექსუალობის დეპათოლოგიზაციის დღეს, მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში ჰომოფობიის წინააღმდეგ ბრძოლის დღედ მოიხარებენ. ჩვენც გვსურდა ამ დღისთვის ღონისძიებები მიგვეძღვნა. ერთ-ერთი მათგანია სწორედ დღევანდელი ჩვენი შეხვედრა, საჯარო დებატები ამ თემაზე, რომელიც ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდის ხელშეწყობით იმართება.

რაც შეეხება ჰომოფობიას, ჰომოსექსუალობის მსგავსად, მისი კონკრეტული პორტრეტის განსაზღვრა ძალიან ძნელია, რადგან ასეთი არ არსებობს. ტერმინი „ჰომოფობია“, თავდაპირველად მამაკაცის მიმართ შიშს ან ზიზღს გამოხატავდა. ფსიქოთერაპევტებმა ამ ტერმინის მამაკაცი ჰომოსექსუალის ან ჰომოსექსუალური ქცევის მიმართ გამოყენება 70-იანი წლებიდან დაიწყეს. ტერმინი „ჰომოფობია“ გარკვეულ წინააღმდეგობებს შეიცავს, იმიტომ რომ ხშირად იგი განისაზღვრება, როგორც სხვა ფობიები, ანუ, კონკრეტული ადამიანებისთვის დამახასიათებელი შიში, და გამორიცხავს ამ მოვლენის მიმართ კოლექტიური დამოკიდებულების მომენტს, რაც არასწორია. მოგვიანებით გაჩნდა რამდენიმე ტერმინი, რომლის საშუალებითაც ცდილობდნენ არსებული მდგომარეობის ზიზღისა და შიშის კოლექტიური დამოკიდებულებისადმი დაკავშირებას. ესენია „ჰეტეროსექსიზმი“ და „სექსუალური წინასწარგანწყობა“. საბოლოოდ, ჰომოფობიაში ძირითადად, უფრო გაფართოებული მნიშვნელობა იდება. მაგალითად, ევროპარლამენტის რეზოლუციაში, ჰომოფობია განმარტებულია, როგორც ირაციონალური შიში და სიძულვილი

ლესბოსელების, გეების, ბისექსუალებისა და ტრანსგენდერი ადამიანების მიმართ, ეფუძნება წინასწარგანწყობას და ემსგავსება რასიზმს, ქსენოფობიას, ანტისემიტიზმსა და სექსიზმს. ჰომოფობია, როგორც მოვლენა, შემთხვევით არ მოხვედრილა ამ ჩამონათვალში. მას ბევრი რამ ანათესავებს სექსიზმთან, გენდერულ შოვინიზმსა და ანტისემიტიზმთანაც. ამ მოვლენებს ბევრი საერთო აქვთ. ამ ტიპის მოვლენებზე საუბრისას გვერდს ვერ ავუვლით ვერც წინასწარგანწყობებს, ვერც ცრურწმენებსა და ვერც სტერეოტიპებს.

ერთი რამ მინდა აღვნიშნო. სექსიზმთან, რასიზმთან, ანტისემიტიზმთან, და საერთოდ, ასეთ მოვლენებთან მიმართებაში, კვლევის და ანალიზის საგანი იყო ის კონკრეტული ადამიანები ან მათი ჯგუფი, ვის წინააღმდეგაც იყო მიმართული დისკრიმინაცია. რატომღაც, ყოველთვის ყურადღების მიღმა რჩებოდა მედლის მეორე მხარე, ანუ ის, თუ რა გავლენას ახდენს ზემოთ ჩამოთვლილი მოვლენები თავად წინასწარგანწყობის მატარებელ ადამიანებზე ან მათ ჯგუფებზე, და აქედან გამომდინარე, მთლიანად საზოგადოებაზე. არსებობს მცდარი მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ჰომოფობია მხოლოდ გეებზე, ლესბოსელებზე, ბისექსუალებსა და ტრანსსექსუალებზე მოქმედებს. ერთ მარტივ მაგალითს მოვიხმობ. ეს ამბავი 80-იანი წლების დასაწყისში, ამერიკის ერთ-ერთ უნივერსიტეტში მოხდა. გეი-აქტივისტებმა გადაწყვიტეს, დახმარებოდნენ ადამიანებს, რომლებიც თავს გეიდ მოიაზრებდნენ, მაგრამ ხმამაღლა ამის აღიარება არ შეეძლოთ. იმისათვის, რათა წაეხალისებინათ მათი იატაკქვეშეთიდან გამოსვლის პროცესი და მისთვის მასობრივი ხასიათი მიეცათ, დაითქვა კონკრეტული დღე და გადაწყდა, რომ ამ დღეს უნივერსიტეტში გეები ცისფერი ჯინსით მისულიყვნენ. როგორც ჩანს, ეს განცხადება განმაურდა, მის შესახებ მთელმა უნივერსიტეტმა შეიტყო, და მოხდა უცნაური რამ – გეების იატაკქვეშეთიდან ამოსაყვანი აქცია სულ სხვა მოვლენაში გადაიზარდა. დათქმულ დღეს უნივერსიტეტში მამაკაცების 90% შორტებით მივიდა. ეს შემთხვევა კარგად გამოხატავს იმას, თუ როგორ გავლენას ახდენს ჰომოფობია ჰეტეროსექსუალებზე, რომლებმაც, იმის შიშით, ვინმეს ისინი ჰომოსექსუალებად არ აღეჭვა, უარი თქვეს საკუთარ ჩვევასა და გემოვნებაზე. გაითვალისწინეთ, რომ საუბარია საუნივერსიტეტო ქალაქზე, სადაც ჯინსები სტუდენტებისთვის ყველაზე გავრცელებული ფორმა იყო. მათ, არათუ ცისფერზე, იმ დღეს საერთოდ უარი თქვეს ჯინსის ჩაცმაზე. ეს შემთხვევა იმის საჩვენებლად მოვიყვანე, რომ ამგვარ განწყობებს ხშირად აქვთ ხოლმე უკუგავლენა. ეს არის ერთ-ერთი მაგალითი, თუ როგორ შეიძლება მქლავნდებოდეს ეს გავლენა ჰეტეროსექსუალის მოქმედებასა და ქცევაზე.

ჩვენ წელან ჰომოსექსუალობის დეპათოლოგიზაციაზე ვსაუბრობდით. მასზე გავლენა გეების განმათავისუფლებელ, დისკრიმინაციის წინააღმდეგ მიმართულ მოძრაობასთან ერთად, მეცნიერებაში მომხდარმა მნიშვნელოვანმა ცვლილებამაც იქონია. ამ მეთოდს პოსტსტრუქტურალისტური ეწოდება და დღემდე არსებობს. მანამდე იყო ესენციალისტური მიდგომა, რომელიც ამა თუ იმ მოვლენის აღწერისას ყოველთვის ბინარული ოპოზიციებით სარგებლობს. ესენციალიზმი სექსუალობას, ზოგადად, ადამიანის სექსუალობას, განსაზღვრავს, როგორც დესტრუქციულ და საშიშ სურვილს, რომელიც აუცილებლად უნდა ექვემდებარებოდეს გარკვეულ სოციალურ კონტროლს. იგი, შეიძლება ითქვას, სავსებით შეესაბამება სექსუალობაზე იუდაისტურ-ქრისტიანულ ტრადიციებში არსებულ წარმოდგენას და იმ რეპრესიულ მექანიზმებს, რომლებიც ახასიათებთ ამ ინსტიტუტის წარმომადგენლებს. მეორე მეთოდი – ფემინისტური, პოსტსტრუქტურალისტური, აღარ ოპონირებს ბინარული ოპოზიციებით, და პრაქტიკულად, იძლევა იმის საშუალებას, სრულად დავინახოთ არსებული გრადაცია. იგი გვაჩვენებს იმასაც, რომ გენდერიც შეიძლება იყოს ტრანსპრესიული, ანუ არ იყოს მხოლოდ ფემინურობა და მასკულინობა და არსებობდეს გრადაცია ამ ორ პოლარულ მხარეს შორის. ეს ცვლილება მეცნიერებაში ძალიან მნიშვნელოვანი იყო, რადგან ჰომოფობიის დონეზე საზოგადოებაში მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს სწორედ გენდერული შოვინიზმი და გენდერული როლების მკვეთრი პოლარიზაცია.

დავით პაიჭაძე – თუ შეიძლება, განგვიმარტეთ, რას ნიშნავს „გენდერული შოვინიზმი“.

ეკა აღდგომელაშვილი – მამაკაცურობასა და ქალურობაზე წარმოდგენა ბევრ კულტურაში მაქსიმალურად პოლარიზებული და ურთიერთგამომრიცხავია. შეკითხვაზე, თუ რომელია დომინანტური და წინააღმდეგობრივი, რომელი აღიქმება ნორმატიულად, პასუხი პატრიარქალურ საზოგადოებაში ცალსახაა. ასეთ საზოგადოებაში არის აგრესიული მასკულინობის კულტი.

დღევანდელ სიტუაციაზეც მინდა ვისაუბრო. ყოველივე იმას, რაც დღეს ჩვენს ქვეყანაში ხდება, შეიძლება, ნეოპატრიარქალიზმი უწოდო. ფასეულობების, მათი შეცვლის და

ჩამოყალიბების თვალსაზრისით ძალიან უკან გადავცვივდით. ეს არ გამოიხატება მხოლოდ ცალკეულ ლოზუნგებსა და მეტყველებაში მე-19 საუკუნის სხვადასხვა ტერმინის დამკვიდრების მცდელობაში. ასეთია, მაგალითად სიტყვა „მანდილოსანი“. პოლიტიკოსების მხრიდან კარგ ტონად ითვლება ქალის მანდილოსნად მოხსენიება.

დავით პაიჭაძე – შეიძლება დავუშვათ, რომ პოლიტიკოსთა ახალმა თაობამ სულ არ იცოდეს ამ სიტყვის წარმომავლობა, ის ნეოლოგიზმი ეგონოს და განსხვავებულ მნიშვნელობას დებდეს ამ ცნებაში.

ეკა აღდგომელაშვილი – ჰომოფობიაზე საუბრისას ძალიან მნიშვნელოვანია კონკრეტული ადამიანის ან კონკრეტული ჯგუფის მიმართ წინასწარგანწყობის საკითხი. წინასწარგანწყობის ბუნებაზე საუბრისას კი, უნდა გავითვალისწინოთ, თუ რა ამართლებს მათ არსებობას. წინასწარგანწყობა გახლავთ ის, რისი მეშვეობითაც ხდება სოციალური უთანასწორობის რაციონალიზაცია და მისი გამართლება. საზოგადოებაში არსებული სოციალურად არათანაბარი სტატუსი, იერარქიები, თავის მხრივ, ხელს უწყობს, წინასწარგანწყობის ჩამოყალიბებასაც. ეს ურთიერთგადაჯაჭვული პროცესია. და არ უნდა დაგვაიწყდეს, რომ იგი სტრატეგიზაციის მნიშვნელოვანი ეტაპია. ისეთი მოვლენების არსებობა კი, როგორებიცაა სექსიზმი, შოვინიზმი და ანტისემიტიზმი, მხოლოდ ადამიანისთვის ან ადამიანთა ჯგუფისთვის, არათანაბარი სტატუსების მინიჭებას ემსახურება. შესაბამისად, საზოგადოებაში არათანაბრად გადანაწილება ძალაუფლებაც. ეს არის ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი, რის გამოც, ჰომოფობიას საშიშ სოციალურ მოვლენად მივიჩნევთ. იმ ფონზე, როცა, მართალია, მხოლოდ დეკლარირების დონეზე მივიჩნევთ, რომ გვინდა ცხოვრება დემოკრატიულ და ლიბერალურ ინსტიტუტებსა და ფასეულობებზე დამყარებულ საზოგადოებაში, ჰომოფობია ძალიან საშიში მოვლენა გახლავთ.

დავით პაიჭაძე – როგორც ეკამ აღნიშნა, ამ მოვლენამ შეიძლება მოქალაქეებისთვის არათანაბარი სტატუსის მინიჭება გამოიწვიოს. მოქალაქეების ხსენება კი, სამართლებრივ სფეროს გულისხმობს, რომელზეც სოფიო ჯაფარიძე ისაუბრებს. სოფიო გვესაუბრება ამ ნიადაგზე არსებული დისკრიმინაციის შესახებ და იმ ლოკალურ და საერთაშორისო საკანონმდებლო აქტებსაც მიმოიხილავს, რომლებიც ეხება და არეგულირებს ამ საკითხს.

სოფიო ჯაფარიძე – უპირველეს ყოვლისა, რაც ჰომოფობიური დამოკიდებულების, და აღნიშნულიდან გამომდინარე, დანაშაულებრივი ქმედებების აღმოფხვრის კუთხით, ნებისმიერმა დემოკრატიულმა სახელმწიფომ უნდა გააკეთოს, ეს ეფექტური კანონმდებლობის შექმნა და მისი სრულყოფაა, რათა მაქსიმალურად იყოს დაცული სექსუალური უმცირესობების გარანტიები, როგორც ქვეყნის უზენაესი კანონით – კონსტიტუციით, ისე სხვა ნორმატიული აქტებით. ჩვენს ქვეყანაში კონსტიტუცია უზენაესი კანონია და ყველა სხვა ნორმატიული აქტი მას უნდა შეესაბამებოდეს. საერთაშორისო ხელშეკრულებებსა და შეთანხმებებსაც, თუ ისინი არ ეწინააღმდეგება კონსტიტუციას და კონსტიტუციურ შეთანხმებას, უპირატესი ძალა გააჩნიათ შიდა სახელმწიფოებრივ ნორმატიულ აქტებთან მიმართებაში. ჩვენ მიერთებულნი ვართ სხვადასხვა საერთაშორისო ხელშეკრულებას და შეთანხმებას, რომელიც კრძალავს დისკრიმინაციას, მათ შორის, ისეთ ნიშნებზე დაყრდნობით, როგორიც არის სექსუალური ორიენტაცია. ასეთია, მაგალითად, ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის ევროპული კონვენცია. კონსტიტუციისა და ამ საერთაშორისო მექანიზმების ურთიერთდამოკიდებულებაზე მსჯელობამდე, უნდა აღვნიშნოთ, რომ სექსობრივი თანაცხოვრება და სექსუალური ორიენტაციის არჩევა ის საკითხებია, რომლებიც რეგულირებულია პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის გარანტიებით. საქართველოს კონსტიტუციის მე-20 მუხლი, რა თქმა უნდა, იცავს პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას, რომელიც სხვადასხვა კომპონენტებისგან შედგება. ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლი ასევე იცავს პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას. დისკრიმინაციის წინააღმდეგაა მიმართული მე-14 მუხლიც. ჩვენ ახლახანს მივუერთდით ევროპული კონვენციის მე-12 ოქმსაც, რომელიც ასევე კრძალავს დისკრიმინაციას.

მოგეხსენებათ, რომ პირადი ცხოვრება, არც ჩვენი კონსტიტუციით, და არც საერთაშორისო ხელშეკრულებით, არ არის აბსოლუტური უფლება, და ის, გარკვეულ გარემოებებში, შესაძლოა, შეიზღუდოს კიდევ. მაგალითად, კონსტიტუციის მიხედვით, ეს შეიძლება მოხდეს სასამართლოს გადაწყვეტილების შემთხვევაში, ან თუ არსებობს ამის გადაუდებელი აუცილებლობა, სასამართლოს გადაწყვეტილების გარეშეც. რაც შეეხება ევროპულ კონვენციას, აქაც არის გარკვეული ჩამონათვალი, რომელთა საფუძველზეც

შეიძლება შეიზღუდოს ეს უფლება. ეს შეიძლება განპირობებული იყოს ეროვნული უშიშროებით, უსაფრთხოებით, სხვისი უფლებების დაცვით, მორალით და ა.შ. მაგრამ, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის შეზღუდვა აუცილებლად კანონით უნდა იყოს განსაზღვრული. უნდა არსებობდეს თანაფარდობა მიზანსა და შეზღუდვას შორის. ეს არის აუცილებელი პირობა დემოკრატიულ საზოგადოებაში.

რაც შეეხება დისკრიმინაციას, კონსტიტუციის მე-14 მუხლი აცხადებს, რომ კანონის წინაშე ყველა თანასწორია, განურჩევლად კანის ფერის, სქესის, პოლიტიკური და რელიგიური შეხედულებებისა, მაგრამ ევროპული კონვენციის მე-14 მუხლსა და ჩვენი კონსტიტუციის მე-14 მუხლს ერთი რამ განასხვავებს. საქართველოს კონსტიტუციაში ეს წერტილით დასრულებული დებულებაა, რაც იმას ნიშნავს, რომ იქ არის კონკრეტული ჩამონათვალი იმ ნიშნებისა, რომელთა საფუძველზეც იკრძალება პიროვნების დისკრიმინაცია და მათ შორის არ არის მოხსენიებული სექსუალური ორიენტაცია. რა თქმა უნდა, ამის საწინააღმდეგო არგუმენტად შეიძლება დაასახელონ ის, რომ საერთაშორისო ხელშეკრულებებს და შეთანხმებებს ჩვენთან პირდაპირი მოქმედების ძალა აქვს და ისინი ინტეგრირებულია ჩვენს საკანონმდებლო სივრცეში, და რომ ჩვენთვის სავალდებულოა ის მოვალეობები, რომლებსაც გვაკისრებს ეს ხელშეკრულებები და შეთანხმებები. მაგრამ, მიუხედავად ამისა, მაინც უკეთესი იქნებოდა, რომ სექსუალური ორიენტაცია, როგორც ნიშანი, პირდაპირ ყოფილიყო მოხსენიებული დისკრიმინაციის ამკრძალავ მუხლში. სექსუალური ორიენტაცია არც ადამიანის უფლებათა დაცვის ევროპული კონვენციის კონკრეტული ნიშნების ჩამონათვალია მოხსენიებული, მაგრამ ეს ღია დასასრულის დებულებაა, რაც ნიშნავს, რომ დებულება სრულდება ტერმინით „და სხვა...“, და ამაში სექსუალური ორიენტაცია იგულისხმება.

დისკრიმინაციის აკრძალვის თვალსაზრისით, ჩვენს შრომის კანონთა კოდექსში შეტანილი ბოლო ცვლილებები, დისკრიმინაციის შრომითი ურთიერთობების დროსაც აკრძალვის შესახებ, წინგადადგმული ნაბიჯია. ეს საერთაშორისო საზოგადოებამაც აღიარა. მე-2 მუხლში, დისკრიმინაციის ამკრძალავ ნორმაში, უკვე სახელდება სექსუალური ორიენტაცია, და ეს პოზიტიური ნაბიჯია.

რაც შეეხება სისხლის სამართლის კანონმდებლობას, აქაც გვაქვს მოცემული ადამიანთა თანასწორუფლებიანობის წინააღმდეგ მიმართული დანაშაული, მაგრამ პრობლემა აბსოლუტურად იდენტურია, გადმოტანილია კონსტიტუციის შესაბამისი დებულება და აქაც გამორჩენილია სექსუალური ორიენტაცია, როგორც დისკრიმინაციის ამკრძალავი ერთ-ერთი ნიშანი. რასიზმისა და შეუწყნარებლობის წინააღმდეგ ბრძოლის ევროპულმა კომიტეტმა ამ მუხლთან დაკავშირებით შენიშვნა გამოთქვა და განაცხადა, რომ უკეთესი იქნებოდა, თუ ეს მუხლი ნაკლებად შემზღუდავი იქნებოდა. ამაში იგულისხმება კონკრეტული ჩამონათვალის დაბოლოება სიტყვებით – „ეს ადამიანის უფლებების არსებით დარღვევას უნდა იწვევდეს“. ევროპული კომიტეტის აზრით, არ იყო სავალდებულო მუხლში „არსებითი დარღვევის“ ჩადება.

პრობლემაა ისიც, რომ ჩვენ არ გვაქვს მკვეთრად და მკაფიოდ ჩამოყალიბებული ანტიდისკრიმინაციული კანონმდებლობა, თუნდაც, ვთქვათ, სიძულვილის მოტივზე დამყარებული დანაშაულების სისხლის სამართლის კოდექსსა თუ სხვა კოდექსებში ჩადების მხრივ, რისი გამოცდილებაც აქვთ სხვა ქვეყნებს. სიძულვილის მოტივზე დამყარებული განცხადებები ბევრი ქვეყნის სხვადასხვა საკანონმდებლო სივრცეში გვხვდება. ჩვენთან პრობლემაა ის, რომ ასეთი განცხადებების აკრძალვა, თუკი არ გავითვალისწინებთ დისკრიმინაციის ამკრძალავ ზოგად დებულებას, პრინციპში, არ არსებობს. ეს კი ხშირად ნდება იმის საფუძველი, რომ მაღალი თანამდებობის პირების მხრიდან გაკეთდეს სიძულვილზე დამყარებული განცხადებები, რაც უშუალოდ აისახება საზოგადოების განწყობაზე.

არ შეიძლება, არ აღინიშნოს, რომ **სისხლის სამართლის კოდექსის 408-ე მუხლის მიხედვით** დანაშაულად ადამიანურობის წინააღმდეგ ჩაითვლება ნებისმიერი ქმედება, ჩადენილი სამოქალაქო მოსახლეობაზე ან პირებზე, ფართომასშტაბიანი ან სისტემური თავდასხმის ფარგლებში, გამოხატული მკვლელობით ან სხვა ნიშნებით, ასევე, პირთა ჯგუფის დევნით, პოლიტიკური, რასობრივი, ეროვნული, ეთნიკური, კულტურული, რელიგიური, სქესობრივი ან სხვა ნიშნის საფუძველზე. ეს შეიძლება მივიდოთ, როგორც ღია დასასრულის დებულება და „სხვა ნიშანში“ სექსუალური ორიენტაციაც მოვიანოთ.

მნიშვნელოვანია, საქართველოში სექსუალური უმცირესობების უფლებების დარღვევა არასრულყოფილი კანონმდებლობით არის განპირობებული, თუ მისი არაადეკვატური იმპლიმენტაციით და პრაქტიკაში გამოყენებით. სისხლის სამართლის კოდექსის 142-ე მუხლით (ადამიანთა თანასწორუფლებიანობის დარღვევა) რომელზეც წელან ვსაუბრობდი,

2006 წელს სულ ოთხი საქმეა აღძრული. მათგან ოთხივე რელიგური უმცირესობების ხელყოფის ფაქტებს ეხება. თამამად შეიძლება ვთქვათ, რომ სექსუალური ორიენტაციის ნიადაგზე განხორციელებული ქმედებების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულის გამო ჯერ არც ერთი საქმე არ აღძრულა. თუმცა, იყო ერთი შემთხვევა, როდესაც ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია სექსუალური უმცირესობის ერთ-ერთი წარმომადგენლის ინტერესებს იცავდა. ამ ადამიანს თავს დაესხნენ, მის მიმართ სექსუალურ ორიენტაციასთან დაკავშირებული შეურაცხყოფილი განცხადებებიც გაკეთდა. მაგრამ, საყურადღებოა ის, რომ, სისხლის სამართლის საქმე მხოლოდ ძარცვის მუხლით აღიძრა. მიუხედავად დაზარალებულისა და მისი ადვოკატების მხრიდან დიდი მცდელობისა, ეს ქმედება დაკვალიფიცირებულიყო დანაშაულად ადამიანთა თანასწორუფლებიანობის წინააღმდეგ, ეს არ მოხდა, რაც, პირადად მე, მაკეთებინებს დასკვნას, რომ ეს შესაძლოა მენტალიტეტის პრობლემა უფრო იყოს, ვიდრე არასრულყოფილი კანონმდებლობის. ჩემი აზრით, მთავარი პრობლემა სახელმწიფოსა და სამართალდამცველი ორგანოების მხრიდან უმოქმედობა და ასეთ ფაქტებზე რეაგირების სურვილის არქონაა.

დავით პაიჭაძე – ამ საკითხზე მსჯელობა, ჩემი აზრით, შეუძლებელია იმ ვითარების გაუთვალისწინებლად, რომელიც მას-მედიაში შეიძლება ამოიკითხოს ადამიანმა. ამაზე შორენა შავერდაშვილი ისაუბრებს.

შორენა შავერდაშვილი – სწორედ ამ დისკუსიისთვის მზადებისას გავცანი ფონდ „ინკლუზივის“ მიერ ჩატარებული კვლევის შედეგებს, რომლებიც ამავე ფონდის საიტზეა განთავსებული და ქართულ მას-მედიაში ჰომოსექსუალობისა და ჰომოსექსუალების რეპრეზენტირებას წარმოადგენს. აქ ამოკრეფილია ამ თემასთან დაკავშირებული ყველა ის „მარგალიტი“, რომელსაც შეიძლება გადავწყდეთ ბოლო 4-5 წლის პრესაში. რამდენიმე მათგანს გავაცნობთ – „გვი-რეგოლუცია მოდის და უნდა მოვემზადოთ, რომ არ გაირყვან ჩვენი შვილები“, „დასავლური ტალღა სულ მალე წაგვლევას“. აქვე წააწყდებით „ცისფერთა შეთქმულების თეორიას“ „ცისფერთა მაფიის“ შესახებ, რომელიც „მძვინვარებს“ ყველა სფეროში, დაწყებული შოუ-ბიზნესიდან, პოლიტიკით დამთავრებული. ამ კვლევაში კარგად არის ნაჩვენები ის ტენდენციები, რომლებიც რეალურად არსებობს ჩვენს საზოგადოებაში, ამიტომაც გირჩევთ მის წაკითხვას. ამიტომ ამაზე აღარ ვისაუბრებ, უკეთესი იქნება, ფონდ „ინკლუზივის“ მიერ ჩატარებულ კვლევას თავად გაეცნოთ.

მე შევეცდები ვისაუბრო ჩემს პირად გამოცდილებაზე და იმ შეკითხვებზე, რომლებიც მიჩნდება და მაწუხებს, როგორც „ცხელი შოკოლადის“ რედაქტორს და ადამიანს, რომელსაც პროტესტი უჩნდება ამ ყველაფრის მიმართ და აქვს სურვილი, რაღაც დაუპირისპიროს ასეთ მედიას. ამასწინათ ვნახე „პოსტსკრიპტუმში“ გასული სიუჟეტი, რომელსაც, წესით, ახალ ჟურნალზე, „მეზე“, უნდა მოეთხრო. მე აღმამფოთა სიუჟეტში გაკეთებულმა აქცენტებმა. აქცენტი იყო გაკეთებული იმაზე, რომ ჟურნალში არ არის მითითებული რედაქციის მისამართი. ჩემთვის გაუგებარია, რატომ ჩაითვალა ეს ასეთ მნიშვნელოვან საკითხად. მეორე, რაზეც გამახვილდა ყურადღება – ხომ არ შეუწყობს ჟურნალი ხელს გვიპრაიდებს და ხომ არ აღამფოთებს ეს მართლმადიდებელ მშობელთა კავშირის წევრებს. კიდევ ერთი „მნიშვნელოვანი“ აქცენტი იყო გაკეთებული – ჟურნალის გადაცემაში ჩაწერილი ერთ-ერთი ავტორის ჰეტეროსექსუალობა საგანგებოდ იყო დაკონკრეტებული. ეს აქცენტები ჩემთვის გაუგებარი იყო. „მეს“ ბოლო ნომერში ძალიან სწორად არის შეფასებული ეს სიუჟეტი. წაგიკითხავთ ციტატას ამ წერილიდან – „ჟურნალთან თბილისში გვიპრაიდის მოწყობის ალბათობის ხელოვნურად დაკავშირება და დაპირისპირებისა და კონფლიქტის პროვოცირების მცდელობა უფრო იყო, ვიდრე თავად ჟურნალზე საუბარი. სენსაციისა და აჟიოტაჟის მოწყობაზე ორიენტირებული ჟურნალისტები ხშირად მიმართავენ სასურველი რეალობის მოდელირების ასეთ გზას. ზედაპირულობა და სენსაციებისადმი გამძაფრებული ლტოლვა კი, სწორედ ის გამყოფია, რომელიც განასხვავებს ე.წ. „ყვითელ პრესას“ იმ მედია-საშუალებებისგან, რომელთაც მეტი სერიოზულობისა და ობიექტურობის პრეტენზია აქვთ“.

ჩემი აზრით, სწორად არის შეფასებული ეს სიუჟეტი, რომელმაც მე პროტესტის გრძნობა გამიჩინა. იმავე პერიოდში წავიკითხე ეკა აღდგომელაშვილის ესეე ერთ-ერთ კრებულში და გადავწყვიტე, იმ ყველაფრის საპასუხოდ, რაც ხდებოდა, რამე გაგვეკეთებინა „ცხელ შოკოლადში“ ამ თემაზე და პირადად ეკაზე, რადგან იგი, მისი ნაწერებიდან გამომდინარე, ჩემთვის ძალიან საინტერესო ადამიანი აღმოჩნდა. ვისაც წაგიკითხავთ „ცხელი შოკოლადი“, იცით, რომ ისტორიები პიროვნებებზე ჩვენი ტრადიციული რუბრიკაა. ჩვენი ინტერვიუ შედგა, მაგრამ, სამწუხაროდ, საბოლოოდ, ის სტატია ძალიან მშრალი გამოვიდა იმ სივრცისთვის, რომლისთვისაც მომზადდა. ჩემი, როგორც რედაქტორის მიზანი იყო, ხმა

მიგვეწვდინა არა იმ 100 და 200 ადამიანისთვის, რომელსაც ამ თემის, ჰომოსექსუალობის ან ჰომოსექსუალების მიმართ, ისედაც ჩამოყალიბებული და სწორი პოზიცია აქვს, არამედ, პირობითად, დანარჩენი 4800 მკითხველისთვის, რომელიც, ვეჭვობ, რომ, თუ აგრესიული არაა, ნეიტრალური დამოკიდებულებით შემოიფარგლება ამ საკითხის მიმართ. სამწუხროდ, მომზადებული სტატია ვერ ჩაითრევდა ასეთ მკითხველს, ვერ გახსნიდა მათთვის ხედვის ახალ რაკურსს ან პლატფორმას. ძალიან ბევრი ვიფიქრე, რა ფორმით, რა ხერხებით მიგვეწვია ჩვენი მიზნისთვის. ერთი შეხედვით, ჩვენი ამოცანა ძალიან იოლი იყო – ჩვენ ეკასთვის უნდა გვეკითხა, თუ რატომ მუშაობს ამ თემებზე, უნდა გადმოგვეცა პერსონალური ისტორიები, აქ, საქართველოში არსებულ რეალობაზე გვსურდა საუბარი – ასეთი იყო ჩემი მოლოდინი, მაგრამ ამ მოლოდინმა არ გამიძარცვა.

დღეს მე შეკითხვები უფრო მაწუხებს, დიაგნოზის გაკეთება ნაკლებად შემოიძლია. საინტერესოა, ხომ არ არის ეს გამოწვეული იმით, რომ ყველაფერ იმის ფონზე, რაც მასმედიაში ხდება, როდესაც ჩნდება კეთილგანწყობილი მედია-საშუალება, რომელსაც ამ თემაზე ღირებულისა და მნიშვნელოვანი რამის გაკეთების სურვილი აქვს, თავდაცვის რეჟიმში ექცევა და უჭირს ამ თემაზე ღიად საუბარი. მე ვფიქრობდი, ეს არ გაგვიჭირდებოდა. მომზადებული ინტერვიუ, თავისთავად, ინფორმაციულობის თვალსაზრისით, ძალიან საინტერესო იყო. პირადად ჩემთვის, ამ ინტერვიუმ ბევრი უცნობი ფაქტი გახადა ცნობილი, მაგრამ ეს უფრო მოხსენების ფორმით გაკეთებული სახელმძღვანელო ტექსტი გამოვიდა. ძალიან დამწყდა გული, რომ ვერ მოვახერხეთ ამ თემაზე ღიად საუბარი. არ ვიცი, ეს ვისი ბრალია, იქნებ ჩემი, როგორც რედაქტორის, რომელმაც სწორად ვერ ჩამოაყალიბა ამოცანა, იქნებ ჟურნალისტის, რომელიც დაკომპლექსდა და სწორად ვერ დასვა შეკითხვები, იქნებ, ეკასიც, რომელმაც ვერ გასცა შეკითხვებს ადექვატური პასუხები. ბოლოს მივაგენით ასეთ გზას – ჟურნალში დაიბეჭდა რეალურ ისტორიაზე დაფუძნებული მზა მასალა. ჩვენ მზად ვართ ამ თემებზე მომავალშიც ვწეროთ. ვიმეორებ, ჩემთვის ყველაზე მნიშვნელოვანი შეკითხვაა, როგორ უნდა ვწეროთ ამ თემაზე ჟურნალისტებმა ისე, რომ მომზადებული სტატია მისაღები იყოს იმ ადამიანებისათვის, რომლებიც მათ აგრესიულად ეკიდებიან.

დავით პაიჭაძე – ჩემი აზრით, მთავარია, პასუხი მოეძებნოს შეკითხვას, თუ საერთოდ როგორ უნდა ვწეროთ. ამას სერიოზულად ვამბობ, დიდი ხნის ფიქრის და დაკვირვების შემდეგ. ეს სერიოზული პრობლემაა.

შორენა შავერდაშვილი – ის ციტატები, რომლებიც წავიკითხე, წერის უკულტურობის ნიმუშად არ მომიყვანია. ამ შემთხვევაში, ჩემი აზრით, წერის კულტურა ნაკლებად მნიშვნელოვანია. აქ მთავარი, ალბათ აზროვნების და განათლების პრობლემა უფროა.

დავით პაიჭაძე – ჩვენ ჯერჯერობით არ გვისაუბრია ერთ საკითხზე: კულტურის - ფართო გაგებით - ანალიზსა და დაკვირვებაზე, ჩვენი საზოგადოების, მოქალაქეების ღირებულებებზე დაკვირვების შესახებ და ერთგვარი კორელაციის მოძებნაზე საერთოდ, ტოლერანტობისადმი და კერძოდ, ჰომოსექსუალობისადმი ტოლერანტობის მიმართ. ჩვენთან ხშირად უსაუბრიათ საზოგადოების შეუწყნარებლობასა და არატოლერანტულობაზე. ფონდ „ღია საზოგადოება – საქართველოს“ გრიფით გამოქვეყნებული ქართული საზოგადოების ღირებულებების კვლევა, რამდენად შეიძლება განზოგადდეს, არ ვიცი, მაგრამ იქ ეს სურათი ნამდვილად არის. არიან ადამიანები, რომლებსაც არ სურთ მეზობლობა, მაგალითად, რელიგიური უმცირესობის წარმომადგენელთან.

შორენა შავერდაშვილი – ამავე გამოკვლევაში გამოკითხულთა 84% აცხადებს, რომ არ სურს მეზობლად ჰყავდეს სექსუალური უმცირესობის წარმომადგენელი.

ეკა აღდგომელაშვილი – კვლევებთან დაკავშირებით მინდა მოგახსენოთ. ძალიან მნიშვნელოვანია, როგორ ატარებ ამას, როგორ კითხვებს უსვამ ადამიანებს, ღიას თუ ფარულს. თუ ღია შეკითხვას უსვამ მას და მაგალითად, ეკითხები, თუ ვის არ ისურვებდა მეზობლად, ადამიანი უფრო მეტად არის თავისუფალი საკუთარ არჩევანში, და, შესაძლოა, საერთოდ არ გაახსენდეს ამ დროს არც რომელიმე ეთნიკური ჯგუფის წარმომადგენელი, არც ნარკომანი და ჰომოსექსუალი.

ლელა გაფრინდაშვილი, ფილოსოფოსი, კავშირი „ქალების ინიციატივა თანასწორობისათვის“ – უფრო გამართლებული იქნება, თუ ორივე ტიპის კვლევა ჩატარდება და შემდეგ შედარდება ერთმანეთს მიღებული პასუხები.

რაც შეეხება ჰომოფობიას, ჩემი აზრით, ის ძალიან არის დაკავშირებული ქსენოფობიასთან, ანუ, შენგან განსხვავებული სახელი მიშთან. ერთია მიში და მეორეა სიძულვილი. ჩვენ გვინტერესებს, როგორ გადაიზრდება მიში სიძულვილში. მიში უცხო და უცნაურის მიმართ, ადამიანის ბუნებრივი მდგომარეობაა, მაგრამ რაღაც ეტაპზე, ამ უცხო ობიექტის შესწავლის შემდეგ, ეს მიში ან დაიძლევა, მოიხსნება, ან პირიქით, სიძულვილში გადაიზრდება. ამასთან დაკავშირებით ერთი მაგალითი მახსენდება მედია-სივრცეიდან. დაახლოებით ორი წლის წინ ინგა გრიგოლიამ ჰომოსექსუალობის თემას სპეციალური გადაცემა მიუძღვნა. მასში პარლამენტარი გოჩა ფიფია, პოეტი დავით გოგიბედაშვილი, ერთ-ერთი მოდელი და ტელერეჟისორი გია ჭანტურია მონაწილეობდნენ. ამ გადაცემაში გოჩა ფიფიამ პიტლერის ნათქვამი გაიხსენა იმის შესახებ, თუ როგორ უნდა გაეყვანათ გემით ზღვაში ჰომოსექსუალები და ერთად ჩაეძირათ ისინი, და დაამატა, რომ ისიც ასე მოიქცეოდა, ამის საშუალება რომ მისცემოდა. ალბათ გახსოვთ, იგივე დეპუტატი პარლამენტის ტრიბუნლიდან ხმამაღლა საუბრობდა პარლამენტართა გენეალოგიისა და ეთნიკური წარმომავლობის დადგენაზე. ჰომოსექსუალობის, როგორც დომინანტისაგან განსხვავებულის, დაკავშირება დომინანტური ეთნოსისაგან ასევე განსხვავებული კულტურისა და ეთნიკურობის წარმომადგენლებთან, ძალიან მნიშვნელოვანია, რადგან ორივე შემთხვევაში განსხვავებულის მიმართ მიშით არის განპირობებული.

ასევე მინდა გავიხსენო, თუ როგორ უყურებდნენ როგორ უყურებენ დღემდე საზოგადოებრივი ორგანიზაციები ამ მოვლენებს. დათომ ზუსტი აქცენტი გააკეთა, როდესაც თქვა, რომ ამ საკითხისადმი ლოიალური და ლიბერალური მიდგომით მხოლოდ ქალთა ორგანიზაციები გამოირჩევიან. მე ამ ორგანიზაციების საამაყოდ დავამატებ, რომ წლების განმავლობაში ქალთა საკითხებზე მომუშავე ორგანიზაციები პატიოსნებითაც გამოირჩევიან იმ აზრით, რომ იმ არასამთავრობო ორგანიზაციების წესდებაში, რომლებიც დემოკრატიის „დედებად და მამებად“ ითვლებიან არა მარტო საქართველოსა და პოსტსაბჭოთა სივრცეში, არამედ, ლამის ამერიკული დემოკრატიის „მამებდაც“ ჩაითვალოს, ერთი კომენტარიც კი არ არის გაკეთებული ამ თემასთან დაკავშირებით. პირიქით, მათ ემინიათ კიდევ ჰომოსექსუალობის თემაზე საუბრის. მაშინ, როცა, ჩემი აზრით, დემოკრატიის მიმართ უნდა იგულისხმებოდეს სხვადასხვა ჯგუფები, ჰომოსექსუალები და სხვა ტიპის მარგინალები. ჩემი აზრით, კარგი იქნება, თუ ამ პრობლემებზე მომუშავე ადამიანები დემოკრატიის სახელით მოსაუბრე ხალხშიც ჩაატარებდნენ ასეთი ტიპის გამოკვლევებს.

მნიშვნელოვანი საკითხია, რა ტიპის მხარდაჭერა შეგვიძლია ჩვენ. მესმის, რომ ასეთი კულტურული რეპრესიის პირობებში ამ სოციალური ჯგუფის წარმომადგენელთა მხრიდან საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის შესახებ ხმამაღლა საუბარი ძალიან ძნელიცაა და შესაძლოა, რისკთანაც იყოს დაკავშირებული. მაგრამ, ჩემი აზრით, თუნდაც ერთი მათგანი რომ გამოვიდეს და თქვას, რომ ამ ჯგუფს ეკუთვნის, და რომ ამ ჯგუფს აქვს ყველა სხვა ინტერესთა ჯგუფისგან განსხვავებული ინტერესი, რომ იჩაგრებიან შრომით ბაზარზე, გინდა კულტურულად ან ლატენტურად, ეს, „ანდერგრაუნდულ“ მუშაობასთან შედარებით, სხვა სოციალური ჯგუფების მხრიდან ამ ადამიანთა მიმართ უფრო მეტ მხარდაჭერას გამოიწვევს. ასეთი პრეცედენტი, დარწმუნებული ვარ, გაზრდის როგორც ამ სოციალური ჯგუფებისადმი მხარდაჭერას, ასევე საკანონმდებლო აქტივობასაც ამასთან დაკავშირებით.

საერთოდ, არა მარტო ჰომოსექსუალობასთან და სხვა მკაცრად მარგინალიზებულ ჯგუფებთან დაკავშირებით, არამედ ქალის უფლებებთან დაკავშირებითაც, წარმოდგენის დონე ბევრ ორგანოში დღემდე საგანგაშოა. ეს პრეცედენტი, რომელზეც წელან ვსაუბრობდი, ჩემი აზრით, გაზრდის საკანონმდებლო აქტივობას და ხელს შეუწყობს მის ინტეგრირებას რომელიმე სამართალში. ეს სოციალური ჯგუფები უნდა ამოვიდნენ „ანდერგრაუნდიდან“. უნდა მოხდეს მათი სახელდება. ფარული სოციალური ჯგუფის ინტერესების დაცვა არ ხდება, ეს არც ერთ ქვეყანაში არ მომხდარა. „ანდერგრაუნდში“ ყოფნა ამბაფრებს ამ ჯგუფის ინტერესების მითოლოგიზაციას და მის მიმართ ქსენოფობიისა და ჰომოფობიის ხარისხს ზრდის.

ნესტან ცეცხლაძე, ჟურნალისტი – როგორ წარმოგიდგენიათ ამ სოციალური ჯგუფის მხრიდან საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის ხმამაღლა აღიარება, როცა საზოგადოების ასეთი მაღალი პროცენტი ამბობს, რომ არ ისურვებდა მეზობლად ჰომოსექსუალის ყოლას?

ლელა გაფრინდაშვილი – მე პასუხისმგებლობა და სოციალური გმირობა ვიგულისხმებ. რა თქმა უნდა, საქართველოში ბევრი პრობლემაა, რომელთა დაძლევა, მესმის, ძალიან რთულია. მაგრამ პრეცედენტი აკეთებს საქმეს. ჯერ ერთი, სოციალურად აქტუალურს ხდის საკითხს. იწყება ამ თემაზე საუბარი, ამ ფორმით კი არა, როგორც ახლა ვსაუბრობთ. არ

შეიძლება ამ თემებზე მხოლოდ ჩაკეტილ სივრცეში საუბარი. მე ვიცი, რომ ამ ადამიანებს ჰაერივით სჭირდებათ მხარდაჭერა. მათ აქვთ სოციალური ურთიერთობების შიში. დეკლარირების გარეშე შეუძლებელია მათ მხარდაჭერა მოიპოვონ. ეს გამოიწვევს კვლევებსაც ამ საკითხთან დაკავშირებით. სხვათა შორის, მე მქონდა გამოკვლევა იმასთან დაკავშირებით, როგორ აფასებდა ქართული სამართალი ჰომოსექსუალობას და აღმოჩნდა, რომ ივანე ჯავახიშვილის ანალიზი ქართულ სამართალზე შეიცავს ჰომოსექსუალობასთან დაკავშირებულ როგორც საერო, ისე სახელმწიფო და საეკლესიო სამართლის შეხედულებებს.

პაატა საბელაშვილი, ფონდი „ინკლუზივი“ – აზრი მინდა გამოვთქვა შორენას შეკითხვაზე, იმასთან დაკავშირებით, თუ რატომ ვკარგავთ ასეთ საკითხებზე წერის დროს გახსნილობას. როგორც წესი, რესპოდენტი, ასეთ თემებზე საუბრის დროს, კადრს მიღმა რჩება ხოლმე. მას ხშირად ხმასაც უცვლიან, და ამ ფონზე, როდესაც უცებ ჟურნალისტს რესპოდენტი სტიგმის გარეშე, ღიად ესაუბრება, მას შეიძლება ითქვას, სტიგმის კომპენსაცია ემართება. ჩემი აზრით, როდესაც ამ თემაზე ფარულ საუბარს ელი და საპირისპიროს იღებ, ეს გარკვეულ რეაქციას იწვევს. არის პროექციის მომენტებიც. ბევრი ჟურნალისტი, სამწუხაროდ, საკუთარი ფობიების პროექცირებას ახდენს.

ჩვენთან მოსული ჟურნალისტები ხშირად გვეუბნებიან, რომ ჩვენ „ანდერგრაუნდული“ ორგანიზაცია ვართ. მე კი მათ ვპასუხობ, რომ მესამე სართულზე ვიმყოფებით. ხშირად გვეკითხებიან იმასაც, თუ რატომ არ ვუთითებთ ჩვენს მისამართს. ჟურნალზე სულ რამდენიმე ადამიანი ემუშაობთ და მუდმივად რედაქციაში არასოდეს ვიმყოფებით. მითითებული გვაქვს იმეილი, რომელზეც სისტემატურად ვპასუხობთ შემოსულ წერილებს. ჩვენთან დაკავშირების პრობლემა, დღემდე არავის ჰქონია. ჩვენ არაფერს ვმალავთ და არც შეკითხვებზე პასუხის გაცემას ვარიდებთ თავს. არც იმ გადაცემებში მონაწილეობაზე ვამბობთ უარს, სადაც მონაწილეობა ჩვენი საინფორმაციო პოლიტიკიდან გამომდინარე, საჭიროდ და სასარგებლოდ მიგვაჩნია. მაგალითად, უარი ვთქვით მონაწილეობაზე გადაცემაში „ტაბუ“, რადგან მიგვაჩნია, რომ ამ გადაცემის ფორმატი არ იყო ისეთი, სადაც ჩვენი საინფორმაციო პოლიტიკის მიზნის მოსახლეობისთვის სწორად და ობიექტურად გაცნობის საშუალება მოგვეცემოდა. უარი ვუთხარით „რეაქციასაც“. საერთოდ, ჟურნალისტებთან ძალიან ფაქიზი დამოკიდებულება გვაქვს, იმიტომ რომ ძალიან ბევრ არაკომპეტენტურ სიუჟეტს და სტატიას ვაწყდებით. არაკომპეტენტურობაზე მითითება კი, რატომღაც, ზეწოლად აღიქმება. იმედი მაქვს, ჩატარდება ამ თემაზე ტრენინგები და რაღაც შეიცვლება.

რაც შეეხება „ანდერგრაუნდის“ მომენტს, ჩვენ ინტერვიუებსაც ვიძლევი და ვიმეორებ, არ ვიმალებით, ეს პრობლემა ჩვენ არ გვაქვს. ასევე მიგვაჩნია, რომ არც კანონსაწინააღმდეგოს, არც ქართველი ერის გადაშენებას რომ იწვევდეს, არც ნებისმიერი კუთხით, ვინმეს უფლებების შემლახველს, არაფერს ვაკეთებთ. გეთანხმებით, რომ აღიარების დონის გაზრდა, მაღალი ხილვადობა, საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის ღიად დაფიქსირება, ამ სოციალური ჯგუფის მიმართ აგრესიას ამცირებს. მაგრამ ამისთვის, ყოველთვის მზაობაა საჭირო. ბევრი ადამიანი გამხდარა იძულებითი „ქამინგ აუთის“ (coming out), და აქედან გამომდინარე, ძალადობის მსხვერპლი. ჩვენ ვცდილობთ, ხელი შევუწყოთ მომზადებულ და გაცნობიერებულ „ქამინგ აუთს“. ამასთან, ყველანაირად შევეცდებით, არ დავუშვათ ამ სოციალური ჯგუფის წარმომადგენლების ზოგიერთ გადაცემაში მონაწილეობა, რადგან ჟურნალისტებს ხშირ შემთხვევაში მხოლოდ საკუთარი გადაცემების რეიტინგი აიტერესებთ და არა ამ ადამიანების ბედი. ამ მხრივ, ბევრი რამის დაბალანსებას ვცდილობთ.

შორენა შავერდაშვილი – ერთი შეკითხვა მაქვს. ჩემთვის გასაგებია ფონდი „ინკლუზივის“ მიზანი, ხელი შეუწყოს ლეგტ (ლესბოსელი – გეი – ბისექსუალი - ტრანსსექსუალი) იატაკქვეშეთიდან გამოსვლას და ჰომოფობიური განწყობილების ჩაცხრომას განათლებისა და ამ თემებზე ღიად საუბრის საშუალებით. მაგრამ, ვიმეორებ, არის საფრთხე, სტატიამ არაფერი უთხრას ფართო აუდიტორიას და ის კვლავ გულგრილი დატოვოს ამ თემის მიმართ. მე ვგულისხმობ არა რეიტინგს, არამედ მიზანს, რაც შეიძლება ნაკლები ადამიანი იყოს ჰომოფობი. როგორ ფორმას უნდა მიმართოს რედაქციამ, რომელსაც სათქმელის რაც შეიძლება მეტ ადამიანამდე მიტანის სურვილი აქვს. როგორ უნდა ესაუბრო მათ? ჩემი აზრით, საამისოდ, არა ავტორის, ან რესპოდენტის სექსუალური ორიენტაციის აღიარების, არამედ ღიად საუბრის საშუალებით უნდა მიგველწია.

დავით პაიჭაძე – ლელამ როგორც თქვა, დეკლარირების გარეშე მხარდაჭერას ვერ მოიპოვებ, ოღონდ ეს დეკლარირება ჯგუფის სახელით უნდა იყოს გაკეთებული. არ ვიცი, რამდენად გაამართლებს ეს გზა. ერთ შემთხვევას გავიხსენებ. ეს ამბავი ქუთაისში მოხდა და

ჟურნალისტებთან ურთიერთობის საილუსტრაციოდ კარგი იქნება. ახალგაზრდა კაცმა ღიად განაცხადა საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის შესახებ. მე არ მინახავს ამ თემაზე მომზადებული სატელევიზიო სიუჟეტი, საგაზეთო პუბლიკაცია მაქვს მხედველობაში. მაშინ საკუთარი შვილი პოლიციას მისი სექსუალური ორიენტაციის გამო დაატყვევინა. თუმცა, მერე გამოიხსნა კიდეც. ამ ბიჭს არ დაუმაღლავს საკუთარი ვინაობა, მაგრამ საინტერესოა, რომ ჟურნალისტი მას მაინც ინიციალებით მოიხსენიებდა. ეს ადამიანი ჯგუფის სახელით არ გამოსულა. მან საკუთარი ნებით განაცხადა საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის შესახებ. მე მაინტერესებს, რამდენად აუცილებელია, ასეთი განცხადებების მაინცდამაინც ჯგუფის სახელით გაკეთება? აქ ისიც ითქვა, რომ ჰომოფობია არის წინასწარგანწყობა გარკვეულ ადამიანთა ჯგუფის მიმართ. თქვენს მსჯელობებში სიტყვა „ჯგუფი“ ფიგურირებს. თუ ასეთ განცხადებას ინდივიდი გააკეთებს და არა ჯგუფი, ამ ადამიანების გაგება და ტოლერანტული დამოკიდებულების ჩამოყალიბება უფრო ძნელი იქნება?

ეკა აღდგომელაშვილი – როდესაც ხილვადობასა და „ქამინგ აუთზეა“ საუბარი, რა თქმა უნდა, არ უნდა დაგვავიწყდეს ის გარემო, რომელშიც ვცხოვრობთ. რაც უფრო მეტი ადამიანი აღიარებს საკუთარ სექსუალურ ორიენტაციას, შიში, რა თქმა უნდა, მით უფრო შემცირდება ამ სოციალური ჯგუფის მიმართ, მაგრამ ეს არ ნიშნავს იმას, რომ ასეთი განწყობა შესაძლოა მთლიანად გაქრეს. რაც შეეხება დათოს შეკითხვას, მე, მაგალითად, ვერ წარმომიდგენია, თუ რას უნდა ნიშნავდეს ჯგუფური აღიარება. საგულისხმოა ისიც, რომ ხილვადობის გაზრდასთან ერთად იზრდება ძალადობის ტალღაც, როგორც ჯგუფის, ისე კონკრეტული ადამიანების მიმართაც. ადამიანების ყოველი ხმამაღალი განცხადება რაღაც პერიოდის განმავლობაში აძლიერებს ნეგატიურ განწყობას მთლიანად ჯგუფის მიმართ და საგრძნობლად ზრდის გაღიზიანებას.

ლელა გაფრინდაშვილი – მაგრამ, საინტერესოა, ამის შემდეგ რა პერიოდი იწყება. ამის შემდეგ იწყება ყველაზე მნიშვნელოვანი ეტაპი. ამას მოჰყვება საქმის სასამართლომდე მისვლა, ანუ ზოგადად რეზისტენცია ხდება.

ეკა აღდგომელაშვილი – გეთანხმებით, მაგრამ არ უნდა დავივიწყოთ, რომ როდესაც თუნდაც ერთ კონკრეტულ ადამიანზე ვსაუბრობთ, აღიარების პროცესი არ არის ერთჯერადი აქტი. ამ საკითხის გაცნობიერება თავად ამ ადამიანის მიერ ერთ დღეში არ ხდება. მან საკუთარი სექსუალური ორიენტაცია ჯერ საკუთარ თავთან უნდა აღიაროს, შემდეგ ოჯახის წევრებთან და მეგობრებთან. ვიმეორებ, არც ერთი აღიარებული გეისთვის ან ლესბოსელისთვის არ არის ეს ერთჯერადი პროცესი. ყველა ახალი ნაცნობ-მეგობრის წრეში მას ხელახლა უწევს ასეთი აღიარება, და ხშირად ეს პროცესი მთელი ცხოვრებაც კი გრძელდება. მეორე საკითხია, თუ ადამიანი არ მიიჩნევს ამას განმსაზღვრელად, გამოვიდეს და ტელევიზიით გააკეთოს ასეთი სახის განცხადებები.

რაც შეეხება ქსენოფობიას, ერთი მხრივ, რაღაც პერიოდის განმავლობაში, თითქოს შეიცვალა სიტუაცია. იყო პერიოდი, როცა არატრადიციული სექსუალური ორიენტაცია ჩვენთან დასავლეთიდან ხელოვნურად შემოტანილ პროდუქტად ითვლებოდა. ითვლებოდა, რომ სხვაგან, შორს, შეიძლებოდა ყოფილიყვნენ განსხვავებული სექსუალური ორიენტაციის ადამიანები, მაგრამ ეს ჩვენთვის უცხო უნდა ყოფილიყო. დღეს სიტუაცია შეცვლილია. ბოლო რამდენიმე წელია, შეიცვალა დისკურსი. დღეს ეს მოვლენა უკვე, არა როგორც უცხო, არამედ, როგორც ჩვენი დაავადებული ნაწილი, ისე განიხილება. აქ უკვე აბსოლუტურად განსხვავებული მექანიზმები მუშაობს და საზოგადოების მხრიდან წამოსულ დამსჯელ ღონისძიებებს და აგრესიას სულ სხვანაირი სიმძაფრე აქვს. და ეს აგრესია, არასოდეს მიემართება ერთი კონკრეტული ადამიანისკენ. ის ჯგუფისკენაა მიმართული. შესაძლოა, ეს ჩვენში დამკვიდრებული კოლექტიური ღირებულებებითაც იყოს განპირობებული. ჩვენთან ჯგუფი, რომელსაც მიეკუთვნები, ოჯახი, მეგობრები, სამსახური, უფრო ფასეულია. ანუ, ჩვენთან ასეთი აღიარება აუცილებლად გულისხმობს პასუხისმგებლობას არა მარტო საკუთარი თავის წინაშე, არამედ ოჯახის წინაშეც, რომლის წევრებიც ასევე ხდებიან ჰომოფობიის მსხვერპლნი.

ელიზბარ ელიზბარაშვილი, ფილოსოფოსი – შიში ყოველთვის არ არის ნეგატიური ფენომენი. ფსიქოლოგიას და ფილოსოფიას რომ მივმართოთ, შიში ხშირად თვითგადარჩენის საშუალებაა. ქნ ეკას საუბრის შემდეგ ჩვენ ჰომოსექსუალობის მიმართ შიშის ცალსახად ნეგატიურობაში უნდა დავრწმუნებულიყავით. თქვენ დაასახელეთ ამ შიშის გამომწვევი რამდენიმე მიზეზი. პირველია, ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის მიერ განსხვავებული

სექსუალური ორიენტაციის დაავადებათა სიდიდან ამოღების მიუხედავად, ჩვენში ჯერ კიდევ ფუნქციონირებული ცრურწმენა ამის შესახებ. ეს შეიძლება რაღაც ხანში დაიძლიოს კიდევ, მაგრამ იმ შემთხვევაშიც კი, თუ საბოლოოდ შევთანხმდებით, რომ ჰომოსექსუალობა არ არის დაავადება, ეს ჯერ კიდევ არ ნიშნავს შიშის მოხსნას. მოგეხსენებათ, რასიზმი და ანტისემიტიზმი არ არის ავადმყოფობა, მაგრამ ჩვენ გვემინია მათი, რადგან ეს არის იდეოლოგია, რომელიც სახიფათოა ადამიანებისთვის.

მეორე მიზეზად მენტალობა დასახელდა. დღემდე არიან ადამიანები, რომლებსაც საზოგადოებაში გენდერული შოვინიზმის სტატუს-ქვოს შენარჩუნება სურთ. ესეც დაძლევად მიზეზად მიმაჩნია. ვფიქრობ, რომ დროთა განმავლობაში, კულტურული და საჯარო გამოსვლებით, დისკუსიებით, მოხერხდება საზოგადოების დარწმუნება, რომ შიში ამის გამო ნეგატიური და დესტრუქციულია.

კიდევ ერთ მიზეზზე საუბრობდით. თქვენი თქმით, ამ მოვლენის მიმართ შიშით და ზიზღით გამოსვლა სოციალური უთანასწორობის რაციონალიზაციას იწვევს. მაგრამ საქმე ის არის, რომ საქართველოში მხოლოდ ჰომოსექსუალები არ არიან სოციალური უთანასწორობის მსხვერპლნი. მე, მაგალითად, არ წარმოვადგენ უმცირესობას, მაგრამ ამავე საზოგადოებაში ჩემი დისკრედიტაციაც ხდება, ოღონდ პოლიტიკური ნიშნით.

თუკი მიზეზების სპექტრი მხოლოდ თქვენს მიერ ჩამოთვლილით შემოიფარგლება, მაშინ უნდა ვთქვათ, რომ ჰომოფობია ცალსახად ნეგატიური მოვლენაა და მის დასაძლევად დიდი ძალისხმევაა საჭირო. მაგრამ მე მსურს, უფრო ღრმად გავაანალიზოთ ეს ყველაფერი. კიდევ რა მიზეზებით შეიძლება იყოს განპირობებული საზოგადოებაში ჰომოფობია? ამაზე პასუხის გასაცემად მე დღევანდელი ქართული საზოგადოების ძველ ბერძნულ საზოგადოებასთან შედარება მჭირდება. ჰომოფობია ფუნქციონალური ხდება, რაც იმას ნიშნავს, რომ ანტიკურ საბერძნეთში ჰომოსექსუალი ადამიანი ჩვეულებრივ ადამიანად ითვლებოდა. მაგალითად, სამას სპარტელში, ყველა თუ არა, ნახევარი მაინც ჰომოსექსუალი იყო. ძველი ბერძნული საზოგადოებისთვის ამას მნიშვნელობა არ ჰქონია. იქაური ცხოვრების წესი სულ სხვაგვარად იყო სტრუქტურირებული. ასეთი შეხედულებაც კი არსებობს, რომ მამაკაცთა შორის სექსუალური ურთიერთობა ბრძოლის ველზე საბრძოლო მუხტს ამაღლებდა. როგორც ვხედავთ, ამ საკითხის მიმართ ძველი ბერძნული საზოგადოების მიდგომა დღევანდელი ქართული საზოგადოების მიდგომისგან ძალიან განსხვავებულია. საქართველოში, ქრისტიანული და ქართული ტრადიციებიდან და ღირებულებებიდან, ასევე მამაკაცისა და ქალის შესახებ არსებული ზოგადი წარმოდგენებიდან გამომდინარე, ჰომოსექსუალი ადამიანი ქართული წიაღიდან მოწყვეტილ ადამიანად მოიაზრება. ამიტომ ქართველი ჰომოსექსუალი თავს ყოველთვის გამიჯნულად და გარიყულად აღიქვამს. იგი საზოგადოების მხრიდან ყოველთვის აწყდება აგრესიას, რის შედეგადაც თავად მასაც უმუშავდება საპასუხო აგრესია ამავე საზოგადოების მიმართ. საბოლოოდ, ის, მისი დამსჯელი საზოგადოების მიმართ აგრესიული და ასოციალური ხდება. მე არ ვამბობ, რომ ეს კარგია, მაგრამ ეს ფაქტია, და იმის გამო, რომ ბერძენი ჰომოსექსუალისგან განსხვავებით, რომელსაც ყველა ბერძენი, როგორც ჩვეულებრივ ბერძენს, ისე უყურებდა, საქართველოში ეს ადამიანები ეჭვს იწვევენ, არიან თუ არა ისინი ქართული საქმის მიმართ, ქართული სახელმწიფოს მიმართ ერთგულები.

დავით ჰაიჭაძე – მე არ მახსოვს, რომ დღევანდელი ხელისუფლების პერიოდში გამოთქმულიყოს ასეთი ეჭვები. ეს თემა, რელიგიური უმცირესობებისადმი დამოკიდებულების მსგავსად, შევარდნადის პერიოდში იყო სამანიპულაციო მოტივი და მიზნად საზოგადოების ყურადღების სხვა საკითხებზე გადატანას ისახავდა. ბოლო დროს მე ასეთ პრობლემას ვერ ვხედავ.

ელიზბარ ელიზბარაშვილი – მე მასებში არსებულ განწყობილებას ვგულისხმობდი და არა ხელისუფლების დამოკიდებულებას. ჩემი აზრით, ჰომოფობიის ერთ-ერთ მიზეზად, ვიმეორებ, შეიძლება ის გარემოება ჩაითვალოს, რომ ეს ადამიანები საქართველოსათვის ბრძოლაში, მისი ინტერესების დაცვაში, იქნება ეს ბრძოლის ველზე თუ კალმით ხელში, საქართველოს მოსახლეობის მიერ არასანდო ადამიანებად აღიქმებიან. თუმცა, ეს არ არის ცალსახად ნეგატიური მიზეზი, რადგან ყველა ერი ცდილობს თავის გადარჩენას და უცხო ელემენტებს ეჭვის თვალით უყურებს.

ჩემი აზრით, როდესაც ასეთ თემებს ვეხებით, მისი გამომწვევი ყველა მიზეზი უნდა გამოვიძიოთ. შიში, როგორც უკვე ვთქვი, არ არის მხოლოდ ნეგატიური ფენომენი.

ვიდრე ეს სოციალური ჯგუფი საზოგადოებას არ დაარწმუნებს, რომ მისი წევრები არ ეწინააღმდეგებიან მას და სახელმწიფოებრივ მიდგომებში ისეთივე ქართველები არიან, როგორც სხვა ადამიანები, მათ მიმართ დამოკიდებულება არ შეიცვლება.

პაატა საბელაშვილი – ერთია პოზიცია, მაგრამ მნიშვნელოვანია, როგორ ახდენ მის რეპრეზენტაციას. არსებობს თანასწორობა და არ არსებობს სხვებთან შედარებით უფრო თანასწორი ადამიანი. ასე რომ, თუ შენთვის არსებობს თანასწორობა, არ შეიძლება იყო ტოლერანტული, ვთქვათ, სომეხის მიმართ და არ იყო ტოლერანტულად განწყობილი იეპოვას მოწმის მიმართ. ტოლერანტობა არჩევითი არ არის. თანასწორობა არის თანასწორობა, მიუხედავად იმისა, ეს შენთვის მისაღებია თუ არა, ეს არის ობიექტური რეალობა და ჩვენი აზრებისგან დამოუკიდებლად არსებობს. რამდენად ვიღებთ მას, ეს უკვე სხვა მომენტი. ყველას აქვს უფლება რაღაც არ მიიღოს, მაგრამ ასევე ყველას აქვს უფლება იცხოვროს აბსოლუტურად თანასწორ მდგომარეობაში იმის მიუხედავად, ვის რას დაუდასტურებს და სხვები როგორ დაიჯერებენ მის ნათქვამს.

ორიოდე სიტყვა მინდოდა მეტყვა ინსტიტუციონალურ ჰომოფობიაზე. ევროსაბჭოს ადამიანის უფლებათა დაცვის კომისართან შეხვედრისას დავით დარჩიაშვილმა ასეთი შეკითხვით მოგვმართა, რაღა უნდა გვლომოდა ამაზე მეტი, ახლანდელი მთავრობა შევარდნაძისა და გამსახურდიას მთავრობებისგან განსხვავებით, ხომ გაცილებით უკეთ ეკიდება ამ საკითხს. ვის მოეთხოვება საქართველოში ადამიანის უფლებების დაცვა? ამისთვის, ბუნებრივია, რამდენიმე სახელმწიფო უწყება არსებობს, და ისინი ანგარიშგაღებულნი არიან ქვეყნის ყველა მოქალაქის მიმართ. ავიღოთ, მაგალითად, ადამიანის უფლებათა დაცვის საპარლამენტო კომიტეტი. შეგიძლიათ იხილოთ ქ-ნ ელენე თევლორადის ციტატები ამ თემაზე. მათ ჩემი კომენტარი არ სჭირდება. ჩვენ ომბუდსმენის პოზიციაზეც გამოვთქვით პრეტენზია. მისი თქმით, იგი მზად არის დაიცვას ყველა ცალკეული ადამიანის უფლება, მაგრამ არ არის ვალდებული გაიზიაროს ჯგუფთა თანასწორობის უფლება. ამაზეც უხერხულად მიგვაჩნია კომენტარის გაკეთება. იგივე, დავით ბაქრაძე, საქართველოს ევროპაში ინტეგრაციის საპარლამენტო კომიტეტის თავმჯდომარე – მას მოეთხოვება იმ ევროპული საკანონმდებლო ველის ცოდნა, რომელსაც მიერთებულია საქართველო, ამბობს, რომ კონსტიტუცია უნდა იცავდეს ისეთ მოთხოვნებს, რომლებიც ადამიანს დაბადების მომენტში უჩნდება და არ შეიძლება მათი შეცვლა – კანის ფერი, რასა და სქესი. ჩემი აზრით, სამივეს შეცვლა შეიძლება და ადამიანის გემოვნება და პირადი შეხედულებები კონსტიტუციის დასაცავი არ არის. ამას რომ ქვეყანაში რეაგირება მოჰყვება, ეს უკვე დიდი პრობლემაა.

კიდევ ერთ ყოფილ სახელმწიფო სტრუქტურას შევეხები. საზოგადოებრივ მაუწყებელს ვგულისხმობ, რომელმაც ყველაფერი გააკეთა ევროპის მაუწყებელთა კავშირში მოსახვედრად, რათა სოფო ხალვაშს საქართველო წელს „ევროვიზიაზე“ ესახელებინა. ჩვენ შეეთანხმდით, რომ 17 მაისს საზოგადოებრივი მაუწყებლის ეთერში უნდა გასულიყო გერმანული კომპანიის მიერ გადაღებული ფილმი „ცისარტყელას დასასრული“. იქ აღწერილია, თუ როგორ სთხოვენ ბრიტანეთში თავშესაფრის ძიების სისტემაში ადამიანს თავისი სექსუალური უმცირესობებისადმი მიკუთვნებულობის დადასტურებას, იგივე, ისლამში როგორ ეკიდებიან ამ საკითხს, ჰოლანდიაში, ამსტერდამში როგორ ხდება გეების დისკრიმინაცია. აქვე მოთხრობილია იმის შესახებ, როგორ ხდება დისკრიმინაცია იქ, სადაც სოციალური თანასწორობა თითქოს ინსტიტუციონალურად არის გარანტირებული და საუბარია ბერლინის მერზე, რომელმაც ღიად გააცხადა საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის შესახებ, მაგრამ ამის შემდეგ მისი პირადი ცხოვრება, სხვა პოლიტიკოსებთან შედარებით, კონკრეტული საზოგადოებრივი სფეროების განსაკუთრებული ინტერესის საგანი გახდა.

მიუხედავად მიღწეული შეთანხმებისა, ქ-ნ თამარ კინწურაშვილის თბილისში დაბრუნების შემდეგ აღმოჩნდა, რომ ფილმის საეთერო სივრცეში ჩასმა ქრონომეტრაჟის გამო ვეღარ მოხერხდებოდა. ჩვენ ღიად ვღებთ ბრალს საზოგადოებრივ მაუწყებელს ჰომოფობიაში. მათ არც ის უთქვამთ, თუ როდის შეძლებდნენ მის ეთერში გაშვებას. ჩვენ გვქონდა პირობა, რომ კომპანია უფასოდ მოგვცემდა ამ პროდუქციის გაშვების უფლებას, აქედან გამომდინარე, ეს უნდა ყოფილიყო ტელევიზია, რომელიც ფილმის გაშვებაში სარგებელს ვერ მიიღებდა. თუმცა, ახლა ალბათ სხვა ტელევიზიებთანაც შევეცდებით მოლაპარაკებას.

ერთი თხოვნა მაქვს – არ ვთქვათ „ზმი“ და „-სტი“, რადგან, როგორც არ შეიძლება უნარშეზღუდულს ინვალიდი ეწოდოს, ასევე გაუმართლებელია ტერმინები „ჰომოსექსუალიზმი“ და „ჰომოსექსუალისტი“. ეს ფორმები რუსულიდანაა შემოსული და კრიმინალთან, გარყვნილებასა და დაავადებასთან ასოცირდება, რაც არ არის სწორი.

და კიდევ ერთ საკითხზე მსურს თქვენი ყურადღების შეჩერება – განვასხვავოთ ჰომოსექსუალური ქცევა ჰომოსექსუალური ორიენტაციისგან. იმიტომ, რომ ესეც უკვე დადასტურებულია, რომ ჰომოსექსუალთა უმრავლესობას არ ახასიათებს ჰომოსექსუალური სქესობრივი კავშირი და იმ ადამიანების უმრავლესობა, რომლებსაც აქვთ ასეთი კავშირები, ჰეტეროსექსუალები არიან.

სოფიო ჯაფარიძე – საკუთარი სექსუალური ორიენტაციის საჯაროდ გამჟღავნებასთან დაკავშირებით მსურს კომენტარის გაკეთება. რა თქმა უნდა, ყველასთვის ნათელია, რომ ეს გარკვეულ რისკებთან და საზოგადოების მხრიდან აგრესიასთან არის დაკავშირებული, მაგრამ აქ პატარა პარალელი მინდა გავავლო 2001-2002 წლებში იეპოვას მოწმეებთან დაკავშირებულ მოვლენებთან. მათ დარბევასა და სამართალდამცველი ორგანოების მხრიდან უმოქმედობაზე სისტემატურმა რეაგირებამ შედეგი გამოიღო და ასეთ ფაქტებს დღეს ადგილი აღარ აქვს. სულ რამდენიმე დღის წინ კი, ევროსასამართლომ იეპოვას მოწმეების საქმესთან დაკავშირებით გადაწყვეტილება მიიღო, ეს ფაქტები მათი რელიგიური თავისუფლების დარღვევად შეაფასა და სერიოზული საკომპენსაციო თანხაც, დაახლოებით 40 ათასი ევრო, დაადგინა.

ლია ჯაყელი, კინორეჟისორი – ძალიან მნიშვნელოვანია, რომ მათი უფლებების დასაცავად ძლიერი არასამთავრობო ორგანიზაცია იბრძოდა. როცა ჯგუფი მარგინალიზებულია, იმის გათვალისწინებით, რომ ინსტიტუციებში, რომლებიც უნდა იცავდნენ ადამიანის უფლებებს, ასეთი ტოტალური სიბნელეა გამეფებული, მას აუცილებლად სჭირდება მხარდაჭერა საზოგადოებრივი ორგანიზაციებისგან.

ელიზბარ ელიზბარაშვილი – ეს სოციალური ჯგუფი დღევანდელ ქართულ საზოგადოებაში ერთ-ერთ ყველაზე მოწყვლად, სუსტ წერტილად აღიქმება, იმიტომ რომ ისინი ამ საზოგადოებაში ისეთ ადამიანებად ჩამოყალიბდნენ, რომელიც ყველაზე ადვილად წავლენ ქვეყნის ინტერესების წინააღმდეგ. ამას საკუთარი, როგორც ფილოსოფოსის, კვლევის საფუძველზე ვამბობ. რთულ ისტორიულ პერიოდში ეს ადამიანები საქართველოს მომავლის მშენებლობისათვის არასანდო ადამიანებად აღიქმებიან. ამ საკითხს მე პოლიტოლოგიურად ვაყენებ.

დავით გაბუნია, თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი, გენდერის მაგისტრატურა – ჩვენი სოციალურ-პოლიტიკურ მეცნიერებათა ფაკულტეტი ამ თემაზე კვლევებს ატარებს. აქ მეთოდოლოგიის შესახებ დაისვა შეკითხვა. ჩვენ გვაქვს ფოკუს-ჯგუფები, კვლევის თემა კი ზუსტად ემთხვევა დღევანდელი დისკუსიის თემას – „ჰომოფობია, როგორც სოციალური პრობლემა“. ჯერჯერობით კვლევა მხოლოდ ორ ფოკუს-ჯგუფთან გვაქვს ჩატარებული – 27-დან 35 წლამდე დაუქორწინებელ მამაკაცებთან და ამავე ასაკის ქალებთან. ჯერ საბოლოო შედეგებზე ლაპარაკი ზედმეტია, არც იმას ვფიქრობთ, რომ ამ აზრებს მთელი საქართველო იზიარებს. სოციოლოგიური პრინციპებიდან გამომდინარე, რასაკვირველია, ასე არ ხდება. ეს კვლევა არ არის რეპრეზენტატიული და აქვე უნდა ითქვას, რომ საქართველოში ისეთი კვლევების ნიმუშები, რომელთა განზოგადებაც შესაძლებელია და სტატისტიკურად სანდოა, თითზე ჩამოსათვლელია. სადაც არ არის სახელმწიფოს მხრიდან დაკვეთა, ასეთი მასშტაბის კვლევები არ ტარდება. ჩვენ ვაპირებთ კვლევის გაგრძელებას, მაგრამ საინტერესო ტენდენციები გამოიკვეთა და მათზე მსურს გესაუბროთ.

ჩვენ ველოდით, რომ მამაკაცებში ჰომოფობია გაცილებით უფრო ხშირი იქნებოდა, ვიდრე ქალებში. და ჩვენი ეს ვარაუდი 99,9%-ით დადასტურდა. ჩვენ რა თქმა უნდა, არ გვიფიქრია, რომ ქალები ნაკლებად ჰომოფობები აღმოჩნდებოდნენ, ჩვენ ქალთა ჯგუფიდან არ ველოდით ნაკლებ ჰომოფობიურ აზრებს, მაგრამ საინტერესო იყო თავად მიდგომა ამ საკითხისადმი, თუ ვის გულისხმობენ ისინი ჰომოსექსუალებში. თუ პირდაპირ ესმებათ ეს კითხვა, პასუხობენ, რომ ჰომოსექსუალი არის გეი, ლესბოსელი, ანუ ჩამოთვლიან მთელ სპექტრს, მაგრამ კონკრეტულ საკითხებზე გადასვლისას, უკვე ყოველთვის მამაკაცი ჰომოსექსუალები იგულისხმებიან. ანუ, განხილვის საგანი ყოველთვის კაცი ხდება. საინტერესოა, რა არის იმის მიზეზი, რომ ლესბოსელობა საერთოდ არ აღიქმება სერიოზულ მოვლენად.

და კიდევ ერთი, ჩვენ ასეთი შეკითხვითაც მივმართეთ ჩვენს კვლევის ობიექტებს: მათი ნება რომ ყოფილიყო, რომელ სფეროში არ დასაქმდნენ ჰომოსექსუალებს? როგორც ქალების, ისე მამაკაცების 100%-მა გვიპასუხა, რომ ჰომოსექსუალთა დასაქმების სფერო არავითარ შემთხვევაში არ უნდა იყოს პედაგოგიკა და სამხედრო და სასაზღვრო სფეროები.

პაატა საბელაშვილი – ნებისმიერი სოციალური ჯგუფის ინტეგრაციის გარეშე სახელმწიფო არ არის სახელმწიფო და არ არის ძლიერი საზოგადოება. ჩემი აზრით, საზოგადოებაში ჰომოფობების ინტეგრაციაც უნდა მოხდეს.

ნინო ლეჟავა, ჰაინრიჰ ბიოლის ფონდი – მე მსურს გამოვეხმაურო ბ-ნ ელიზბარის შეკითხვას იმასთან დაკავშირებით, თუ სად ვხედავთ ჰომოფობიას. როდესაც ნ მაისს საქართველოს „კონსერვატიული პარტიის“ წევრებმა გიორგობა და საფრანგეთში კონსერვატორების გამარჯვება იხეიქეს, ზვიად ძიძიგურმა ბრძანა, რომ ევროპაში კონსერვატორების დაბრუნება იმაზე მიუთითებს, რომ წავიდა საყურიანი ბიჭების დრო და ევროპაშიც კი ჩოხოსანი ბიჭები მოდიან. არ არის ეს ჰომოფობია, თქვენი აზრით?

როდესაც პარლამენტარმა ბესო ჯუღელმა „მიკირტუმები“ ახსენა, ამას საზოგადოების ნაწილის მხრიდან საჯარო სივრცეში რეაგირება მოჰყვა, მაგრამ, სამწუხაროდ, მე არ გამიგია, რომ ვინმე ზვიად ძიძიგურის ამ კომენტარს აღეშფოთებინა.

დავით პაიჭაძე – გაზეთ „24 საათში“ დაიწერა ამის შესახებ.

ეკა აღდგომელაშვილი – აქ საუბარი იყო იმის შესახებ, რომ ჩვენ არასრულად ჩამოვთვალეთ ჰომოფობიის მიზეზები. მათზე მართლაც დაუსრულებლად შეიძლება საუბარი. ცალსახად გამომწვევი მიზეზები არ არსებობს. ჩვენ მხოლოდ იმის თქმა შეგვიძლია, თუ რა შეიძლება უწყობდეს ხელს წინასწარგანწყობას. არც ის უნდა დავივიწყოთ, რომ რაიმეს ლოგიკური დასაბუთება ამ ადამიანების წინასწარგანწყობის ავტომატურად შეცვლას არ გულისხმობს. ერთადერთი, რაც შეიძლება ამას მოჰყვეს, საამისოდ ადამიანის მეტად გახსნაა. მიზეზი მართლაც ბევრია და ისინი საძიებელია როგორც ინდივიდუალურ, ისე კოლექტიურ ცნობიერებაში. ინდივიდუალურ თავისებურებებზე საუბარი ძალიან შორს წავგიყვანს. ჰომოფობიის მიზეზებზე დღევანდელი ჩვენი ზოგადი საუბრის მიზანი იმის ჩვენება იყო, რომ სექსიზმს, ანტისემიტიზმს, ჰომოფობიას და სხვა ასეთ მოვლენებს, ერთნაირი მექანიზმები ახასიათებთ. დაფუძნებულია თუ არა ეს წინასწარგანწყობაზე, წარმოადგენს თუ არა ეს ვიღაცის წინასწარგანწყობას, რომელზეც, თავის მხრივ, რელიგიურმა შეხედულებებმა მოახდინა გავლენა? მაგრამ სწორედ იმაზეა საუბარი, რომ ადამიანს არაფერი, თუნდაც მისი რელიგიური ან პირადი შეხედულებები, არ აძლევს უფლებას, მოახდინოს სხვა ადამიანის დისკრიმინაცია.

როდესაც ძველ საბერძნეთზე ვსაუბრობთ, არ უნდა დავგავიწყდეს, რომ მაშინ ცნება „ჰომოსექსუალი“, საერთოდ არ არსებობდა. მე-19 საუკუნემდე, ყველა ადამიანი, დღევანდელი ტერმინოლოგიით რომ ვთქვათ, ჰეტეროსექსუალად ითვლებოდა. ბერძნულ სპარტაში ჰომოსექსუალური ქცევა კულტურის მიერ იყო წახალისებული. ეს სხვა არის და არის საფრთხე, ერთმანეთში ავურიოთ სექსუალური ქცევა და ორიენტაცია. სექსუალური ორიენტაცია მეორე ადამიანის მიმართ ემოციურ და სექსუალურ ლტოლვას გულისხმობს და ის შესაძლოა, სულ არ მქლავნდებოდეს ქცევაში. ადამიანი შეიძლება იყოს გეი, ლესბოსელი ან ბისექსუალი, მაგრამ მთელი ცხოვრების განმავლობაში არ ჰქონდეს არც ერთი სექსუალური აქტი თავისივე სქესის წარმომადგენელთან, და პირიქით. ასეთი შემთხვევები ხშირია.

გიორგი ამაშუკელი, განათლების ეროვნული კავშირი – ეს საკითხები განათლების სფეროს უკავშირდება. ავიღოთ, თუნდაც ახალი სახელმძღვანელო, რომელიც სკოლებში სქესის სწავლებას გულისხმობს, იქ იყო ჰომოსექსუალობასთან დაკავშირებული ელემენტები. მე მაინტერესებს როდესაც ამ თემაზე საუბრობთ, რა არის თქვენი მიზანი, საკითხის პოპულარიზაცია თუ საზოგადოებისთვის ამ თემაზე ინფორმაციის მიწოდება? პოპულარიზაციაში საკითხის, ამ შემთხვევაში, ჰომოსექსუალური ცხოვრების წესის, ლამაზ ფერებში წარმოჩენას ვგულისხმობ.

პაატა საბელაშვილი – ეს არის კლასიკური შეკითხვა, რომელიც ძალიან ხშირად ისმება. ხშირად გვაბრალებენ ჰომოსექსუალური ცხოვრების წესის რეკლამირებას. სამწუხაროდ, ლეგტ უფლებების დაცვის პროპაგანდა ცხოვრების წესის პროპაგანდასთან იგიველება.

